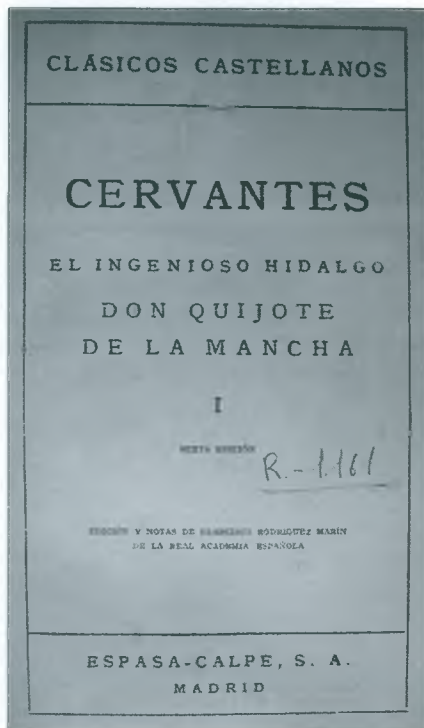

LLETRES

Com llegir el Quixot

Manuel Costa Fernández

El text que segueix correspon a les paraules pronunciades per l'autor en el decurs de l'acte acadèmic celebrat al Col·legi d'Advocats de Sabadell, el dia 9 de novembre de 2005, amb motiu de la commemoració del quart centenari de la publicació del Quixot.

La veritat és, benvolguts assistents, que el Quixot l'ha llegit molt poca gent. I, el que és pitjor, hi ha molta gent que diu que l'ha llegit i no ho ha fet. Per què succeeix això? Per què una obra que passa per ser una de les més importants de la literatura mundial, es mou en les tèrboles aigües d'aquest sí, però no? Res més senzill: el Quixot és una novel·la llarga i difícil. Llarga per la seva dimensió, difícil perquè està escrita en una llengua castellana que no és la d'avui i perquè es refereix continuament a un context històric que la major part de les vegades descoïnem. Examinem, per començar, els possibles lectors i classifiquem-los en dues categories: els joves i la gent gran. I parlem dels joves. Com vostès saben, en el sistema educatiu mitjà d'avui, existeixen unes lectures que s'anomenen "obligatòries" i que tenen per finalitat aconseguir que els adolescents llegeixin una sèrie de textos que se suposen fonamentals per a la seva formació. Aquí ja es planteja la primera antinòmia: *lectura i obligatòria*, son dos mots incompatibles. Cal que la lectura, -la literària, vull dir- sigui una activitat lúdica, divertida. Llegir per obligació és una aberració. Observin vostès com els nois odien cordialment, molts d'ells tota la vida, els textos que van haver de llegir per imperatiu escolar. I com moltes vegades aquesta obligació els aparta definitivament de la lectura.

El nostre país és un dels europeus amb un nivell més baix de compra de llibres. Si com aquell *Diablo Cojuelo* de Luís Vélez de Guevara poguéssim aixecar les teulades de les cases per veure què hi fa la gent a dintre, tindriem un gran ensurt. Veuriem, en la major part de les llars, un gran aparell anomenat televisor, al voltant del qual s'apilota tota la família, barallant-se moltes vegades pel millor seient. I si aprofitant la seva distracció, recorreguéssim la casa, hi trobaríem els llibres escolars dels nens, alguns llibres professionals dels pares i una dotzena -com a molt- de novel·les d'aquests autors anomenats mediàtics; i potser algun llibre de cuina. Aquesta és la trista realitat en les llars mitjanes del país. Però tornem allà on érem. Què es pot fer per aconseguir que els joves s'aficionin a la lectura? Doncs també és molt senzill. Només cal que mirem al món anglosaxó. Vostès hauran vist moltes pel·lícules angleses o nordamericanes on la classe de literatura consisteix, de dalt a baix, en un comentari de petites parts d'un text clàssic

INTELECTE
GALERIA D'ART

Pedregar, 10
Telèfon 93 726 51 22
08202 SABADELL

FONTSERE

ARTICLES PELL I VIATGE

Sant Quirze, 38
Tel. 93 725 85 41
SABADELL

MODA EN PELL I PELLETERIA

llorenç caballé

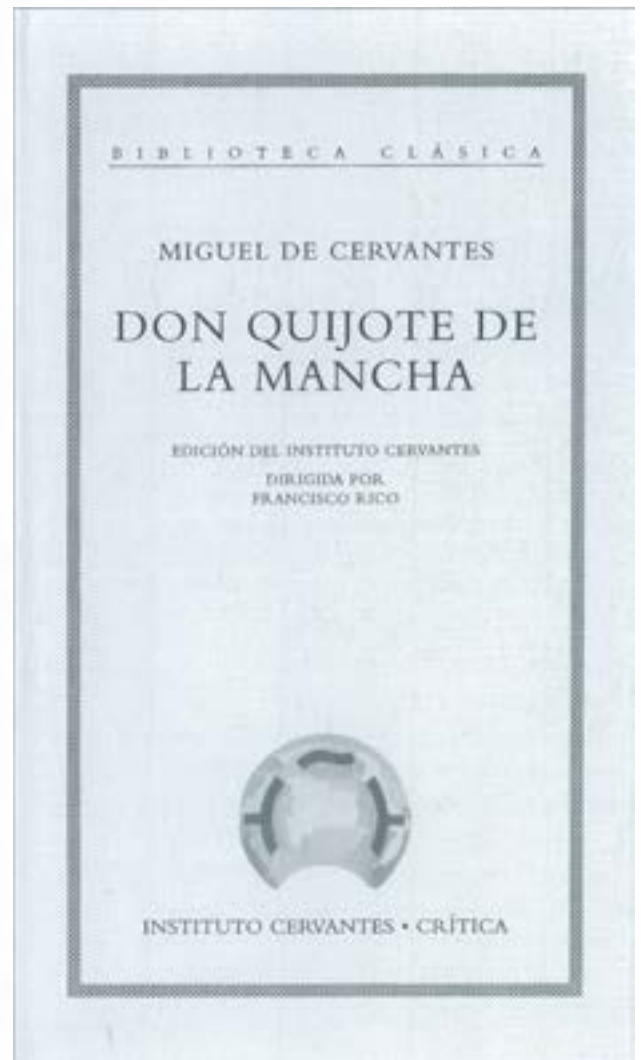
Escola Industrial, 22 pis • Tel. 93 725 75 59 • SABADELL

—potser un drama de Shakespeare o un poema de Walt Withman. I com s'esmicola un text, se l'estudia a fons, es fa intervenir els alumnes sobre el que significa i què n'opinen, d'aquest significat. És una bona manera d'estimular la curiositat, de fomentar la discussió, en una paraula, d'interessar-los. Això, en el nostre país, es fa molt poc. Heu vist mai la cara d'angoixa d'un vailet o d'una noia que, prop dels exàmens, ens confessa: "Encara m'haig de llegir el Tirant lo Blanc!". No estic defensant que es suprimeixin les lectures obligatòries. Però, no es podria deixar en pau els clàssics i recomanar la lectura d'obres curtes i entenedores *per se*, com ara uns contes del Quim Monzó, una aventura de Sherlock Holmes, o fins i tot una novel·la de ciència ficció de l'Arthur C. Clarke? Els clàssics ja vindran. Per apreciar un bon vi, cal començar pels senzills. Cal aprendre a mirar, a olorar, a paladejar. Un gran vi exigeix coneixements previs. Una gran literatura, també. No és fàcil llegir Cervantes, ni Proust, ni Kafka, ni Joyce. Cal haver fet un aprenentatge.

Deixeu-me ara que tiri l'aigua al molí dels que estem en aquesta taula. La Mila Torres acaba de publicar un llibret, *La màgica aventura del quadre de Dalí*, on en seixanta-quatre petites pàgines, explica una història divertida que a la vegada serveix per introduir els nois en l'obra de Dalí, per explicar una obra pictòrica difícil per als joves...i fins i tot per als adults. Això sí que és una manera de fomentar la lectura i fins i tot les arts plàstiques.

I què passa amb la gent gran? Com encarar-se a la lectura del Quixot? En primer lloc, oblidant els prejudicis que potser es van adquirir en l'edat escolar. En segon, fent una lectura pausada i discreta. Algunes religions recomanen llegir cada dia un trosset del seu llibre sagrat. Doncs bé, amb el Quixot es pot fer així. I no cal que sigui cada dia. Pot ser cada setmana, o cada mes, o cada quan vingui de gust. L'argument del *Ingenioso Hidalgo* tothom el coneix. No és pas doncs el final el que interessa. Hi ha dues menes de narracions: aquelles de les que ens importa fonamentalment saber com acaben, quin és el desenllaç —per exemple, la novel·la negra, la d'aventures— i aquelles altres en les que aparentment no passa gairebé res o el que passa en un capítol guarda molt poca relació amb el que succeix a l'altre i on el plaer rau en la forma en què el narrador s'explica, per exemple Proust o Vila Matas, per citar un gran escriptor d'avui en castellà. D'altra banda, no cal pas començar el Quixot per la primera pàgina. És un llibre que gairebé es pot obrir a l'atzar. Es deixa llegir de moltes maneres i en qualsevol lloc hi trobareu motius de delectació.

Això sí, no s'ha de llegir en qualsevol edició. És molt convenient fer-ho en una d'aquelles que porten abundants notes a peu de pàgina. Llegir "a palo seco" pot produir una indigestió o un profund avorriment. Hi ha moltes edicions anotades del Quixot. La més clàssica, la que personalment prefereixo, és la Francisco Rodríguez Marín, publicada per Espasa Calpe. Lamentablement, avui es introba. També Càtedra i Castalia tenen edicions molt correctes, però amb poques notes. L'edició que jo recomanaria és la de l'Instituto Cervantes, dirigida per Francisco Rico i publicada per Crítica. És en dos volums. El primer conté el text amb moltíssimes notes a peu de pàgina per aclarir les qüestions de lèxic i d'interpretació. El segon aplega diversos estudis complementaris, l'aparell crític, diversos apèndix i il·lustracions. Però el que la fa més singular és que va acompanyada d'un CD-ROM amb el text, on es pot buscar una paraula o una frase concreta que ens condueix automàticament al capítol corresponent. És a dir, que

si com a conseqüència d'aquesta lectura aleatòria que he proposat abans, hom no sap per on anava, pot buscar-ho amb tota tranquil·litat. Tota una ajuda!

Animo, doncs, a tothom a emprendre o reeemprendre la lectura del Quixot amb la convicció de que obtindran un extraordinari plaer en submegir-se en el món d'un dels personatges més famosos de la literatura universal.